

márcz. 23, május 27. = tehát ápril 24. felel meg a lepke röpi-
lésének főidejének.

Általában a következőkben csak az a megfontolás vezérel,
hogy nemsokára kényszerülve leszek halót és gombostűt félre tenni,
s ennélfogva az entomologia iránt lelkesülő és Pécs környékére
szorítókozó jövődöbéli kutatók részére saját megfigyeléseimen
alapuló biztos kalauzt nyujtsak arra nézve, hogy az 1896. év
végéig itt minő fajok észleltettek.

A felsorolásban *Staudinger* katalogusát (Drezda 1871)
követem.

Rövidítések.

L = lepke	k = közönséges
H = hernyó	gy = gyakori
♂ = him	n. r. = nem ritka, nem gyakori
♀ = nőtény	r = ritka
I. H. = ivadék	i. r. = igen ritka
△ = Schirl-féle esapdában fogva.	

Viertl Adalbert.

A magyarországi Meloë-fajok.

A Meloëk, népünk nyelvén „nünükék“, „istentehénkék“, a
természetnek valóban érdekes teremtményei s bogárrokónaktól
sajátságos alkotásuk által annyira elűtök, hogy a laikus alig
hiszi el, hogy például a szarvasbogárral egyugyanazon rendbe, a
födöles-szárnyúak rendjébe tartozhatnak.

E sok tekintetben figyelemre méltó állatkák jellemző voná-
sai röviden összefoglalva a következők: csápjuk a keskeny, hosz-
szúkás és lapos szemek előtt illesztve a fejhez, fonal vagy zsi-
nór alakúak, végük felé gyakran megvastagodottak s közepük
nem ritkán dudoros ízekkel bír. Felső ajkuk kimetszett, alsó rágó
szervük pedig szarunemű kinövással van ellátva. A falámok végső
íze tojásdad s tompán metszett. Az állatkák testén szárny nem
található. Fejük igen vagy, sokkal szélesebb a tornál, melylyel
igen vékony nyak köti össze. A tor rendesen keskenyebb a fejnél
s oldalain nem élesen határolt. A paizs igen kjesiny, alig lát-
ható. A szárnyfedők sokkal szélesebbek a tornál s a varratok széle tő-
ben egymást takarja, hátrább szétválnak a szárnyfedők s mint
egy női ruha tunikája fedik be a mell oldalait. Az altest, külö-
nösen a nőténynél igen nagy s a szárnyfedők be nem takarják ;

e tekintetben csak is az igen apró és karesu hímek tesznek kivételt. A hátulsó lábszárak tövisesek, a kocsák körmei két fogatlan részre hasítottak.

A kifejlett állatok különféle növényekből élnek. Gyakran leszem rájuk, miközben féltetjükkel egy-egy ibolyatő vagy fűnemű szárára kapaszkodva, ezek leveleit rágicsálták.

Átalakulásuk történetében esodálatos gondviselése nyilatkozik meg a természetnek. A megtermékenyített nőtény a földbe 5 cm-es kerek lyukakat fúr s ezekben rakja le hengeridomú sárga petéit, melyeknek száma a 4000-et is meghaladhatja. E petékből három hét múltán 4 cm-nyi álczáskák kelnek ki s életre ébredésük után azonnal megszállják a közelben virító virágok kelyheit, hogy az azokat látogató rovarokat ellephessék. Belecsimpeszkednek a nyalakodó legyek s a szorgalmas viasz- és mézgyűjtő méhfélékbe. A legyekbe kapaszkodók utóbb éhen vesznek; a méhek szőre közé rejtözötték ellenben az anyatermészet megszabta rendeltetésüket elérhetik. Hogyan történik ez? Ekként. A méhfélék, ugyanis leginkább Bombusok, Anthophorák és Osmiák, e ürge álczákat tudtukon és akaratumon kívül fészkeikbe viszik s ott a beesempészett rabló jövevény minden található tojást felfal. Ekként bőven táplálkozhatván, bizonyos idő múlva átváltozik tökéletesebb álczává, a mely már gazdájának keserves keresményéből él. A bőséges eleségen tovább erősödvén, miután 4—5 hét folyamán megnőtt, újból ruhát változtat és bábféle alakká (Pseudo-Chrysalida) válik. Ezen alig különböztethető meg jól más testrészt, mint a lábak némi durványai s az egész alak bőrnemű burokkal bevont bunkós fejű tömeget képez. E bábféle alak ismét álczává lesz és így él, míg újólág be nem bábózik. (Nympha). Végre tavaszra derülvén az idő, e bábból előbuvik a teljesen kifejlett nünükekogár.

E nemből hazánkban 13 faj él, melyeknek synoptikus átnézete a következő:

A magyarországi Meloë-fajok meghatározó táblázata.

1 (4). A tor olyan hosszú, mint a milyen széles, vagy hosszabb, a csápok a középén megvastagodottak.

2 (3). A fej és tor igen durván, sűrűn és mélyen pontozott, a tor hátsó széle csaknem egyenes; a szárnyfedők durván ránczosak. Fekete, kék vagy ibolyakék tünettel. Nagysága 11—35 mm. Hazánkban csaknem mindenütt előfordul: *proscarabucus* Lin.

3 (2). A fej és a tor szétszórt pontozatú; a tor hátulsó

széle meglehetősen kimetszett; a szárnyfedők bőrszerűen finomul ránczosak. Sötétkék, fényes. Nagysága 13—22 mm. Nálunk sehol sem ritka: *violaceus* Marsh.

4 (1). A tor szélesebb, mint a milyen hosszú, a csápok a középén nem vastagodottak.

5 (12). A tor vagy egészen síma, vagy rajta csak egyes szétszórt pontok vannak.

6 (7). A szárnyfedők belső szélén rozsdabarna szegély van. Fekete, síma, alig fényes. Nagysága 17—22 mm. Budapesten, Dabason és Erdélyben: *hungarus* Schrnk.

7 (6). A szárnyfedőkön rozsdabarna szegély nincsen.

8 (9). A fej és tor meglehetősen finom, a szárnyfedők kissé nagyobb és sekélyes, igen szétszórt pontokkal; a tor csaknem négyszögű, csak kevéssel szélesebb, mint a milyen hosszú s hátsó részén kimetszett. Fekete, kék tünettel. Nagysága 17 mm. Hazánkban Pilis Maróton találták: *autumnalis* Oliv.

9 (8). A fej és tor alig láthatólag pontozott; a tor csaknem kétszer olyan széles, mint a milyen hosszú, a szárnyfedők igen finomul bőrszerűen redősök.

10 (11). Felül fekete, a szárnyfedők lehajlott része és alul rendszeren ibolya kékes tünettel; a tor szögletei kerekítettek, mélyen öblös hátsó széllel. Nagysága 13—17 mm. Budapest, Dabas, Nagy-Várád, Szentés és Uj-Szeged mellett: . . . *uralensis* Pall.

11 (10). Felül ibolya kékes tünettel; a tor hátsó szögletei jobban kiálló, a szárnyfedők oldalszélei csak igen gyöngye felhajlással. Nagysága 13—17 mm. Budapestnél, Nagy-Váradnál, Uj-Szegednél és Erdélyben: *decorus* Brandt.

12 (5). A tor durván, rendszeren redösen pontozott; a szárnyfedők erősen ránczosak, vagy rajtuk nagy, szétszórt pontok vannak.

13 (20). A fej olyan széles vagy csak kevéssel szélesebb, mint a tor, a tor szélesebb, mint a milyen hosszú.

14 (15). A test szennyes érczöld színű, a fej és tor biborpiros szélekkel; a potroh minden egyes szelvényén felül egy nagy rézszínű folt van, alul világoszöld, s a potroh gyűrűk tövön rézvörösek. Nagysága 20—33 mm. Budapestről, Nagy-Váradról, Mező-Berényből és Erdélyből: *variegatus* Donov.

15 (14). A test nem ilyen színű s rajta biborpiros szélek és rózsaszínű foltok nincsenek.

16 (17). A fejen és toron gödrös, egyenlőtlen nagyságú pontok vannak; a szárnyfedőkön is nagy, szétszórt, gödrös, néha

ránszokba összefolyó pontok láthatók, a csápok rövidek, alig olyan hosszúak, mint a tor fele. Nagysága 15—22 mm. Péczelen Kerepesen és Temesvárott fordul elő: *tuccius* Rossi.

17 (16). A csápok nem ilyen rövidek; a fej és a tor sűrűn pontozottak.

18 (19). A felül lapos tor közepén mély csatornácska van s mindkét oldalán benyomott, az oldalszél elül tompa szögbe szélesedik ki; vannak példányok, a melyeknél a 2-5 potrohgyűrű alján vörös harántfolt látható (*v. rufiventris* Germ.). Nagysága 17—34 mm. Nálunk ritka s eddig csak Budapestről és Kalocsánál találtatott: *coriarius* Brandt.

19 (18). A felül lapos tor közepén csak rövid csatornácska van, az oldalszél elül hegyesen kiálló. Nagysága 30—39 mm. Budapestről, Mező-Berényből és Erdélyből: *cicatricosus* Leach.

20 (13). A fej jóval szélesebb és nagyobb, mint a tor, csaknem kétszer olyan széles, mint a milyen hosszú.

21 (22). A test fekete, fénytelen; a fej és a tor igen durván, sűrűn és mélyen pontozottak; a szárnyfedők durván ránczosak. Nagysága 11—15 mm. Bártfán, Budapesten, Dabason, Nagy-Váradon és Erdélyben: *rugosus* Marsh.

22 (21). A test feketekék, vagy fekete, ibolyakékes tünettel.

23 (24). A fej és tor sűrűn pontozottak, a tor hátsó széle mélyen benyomott és öblös. Nagysága 13—20 mm. Hazánkban közönséges: *scabriusculus* Brandt.

24 (23). A fej és tor mélyen, de meglehetősen szétszórta pontozottak; a tor hátsó széle egyenes. Nagysága 9—24 mm. Budapesten, Péczelen, Krassován, Mehálián és Erdélyben fordul elő *brevicollis* Panz.

Kuthy Dezső.

Az első hazai entomológiai mű.

II.

Az emberre nézve bizonyos tekintetben fontosabb rovarok letárgyalása után kezdi csak meg Grossinger entomológiai rendszerének előadását, melyet esupán két esetben szakít meg, hogy közbevetve a cserebogarat vagy cserebült, a sáskát és kivált a sereges sáskát, valamint a szőlőket pusztító vinczurt, szőlőszabót és levélmolyot ismertesse

A rovarokat a következő sorrendben tárgyalja:

I. *Lepidoptera*: lepkék vagy lependékek, melyek három részre